



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**DN. DVRANDI|| à Sancto Portiano, in Senten=||tias
Theologicas Petri Lombardi|| Commentariorum libri||
quatuor.||**

Durandus <de Sancto Porciano>

Antverpiæ, 1567

Quæstio secunda. Vtrum attributa diuina differa[n]t aliquo modo ex natura
rei circumscrip̄ta omni operatione intellectus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72607](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72607)

duo de quæstione propofita. Primum est, quod impossi-
bile est esse plures Deos specie differentes. Secundum est,
quod impossibile est, quod sint plures Dii, qui sub eadem
specie differant solo numero.

dist. 3. q. 1.
cap. di. 4.
q. 3. b. vius.
Primum patet dupliciter, primo ex creaturarum or-
dine sic: quicunque ordinem habent essentialiẽ secundum
gradum specificum naturæ, ordinantur sub vno secundum speciem,
quod est supremum, & perfectissimum in illo or-
dine: sed quæcunque species substantiarum sunt, vel esse
possunt, habent inter se ordinem essentialẽ secundum gra-
dus specificos naturæ: ergo omnes species substantiæ quæ
sunt, & esse possunt, ordinantur sub vno secundum speciem,
quod est supremum, & perfectissimum inter omnes sub-
stantias, & per consequens est perfectissimum simpliciter.
Et hoc vocamus Deum: ergo non est nisi vnus Deus, sal-
tem secundum speciem. Maior patet, quia supposito, quod
in gradibus specificis entium sit dare perfectissimum &
supremum, vt nunc supponitur, & posse probabitur, &
inter omnes species est ordo secundum gradum perfectio-
nis: necesse est quod in ordine isto deueniatur ad vnã
speciem perfectissimã, in qua sit status. Si enim frateret
ex æquo in pluribus, & non in vna, illæ plures non habe-
rent inter se ordinem secundum gradum perfectionis natu-
ralis: cuius oppositum assumitur in maiori propositione.
Minor probatur, scilicet quæcunque sunt, aut esse pos-
sunt, habent inter se ordinem essentialẽ secundum gra-
dum naturæ (loquendo de speciebus, quia indiuidua sub
specie non habent ordinem inter se, nisi tantum per acci-
dens) hoc autem patet assumendo dictum Philosophi. 8.
Metaph. vbi dicit, quod species rerum sunt sicut numeri. Vi-
demus autem in speciebus numerorũ, quod plures species
numerorũ nec sunt nec esse possunt quacunque virtute quæ
æquæ distent ab vnitatem: sed necessario vna distat median-
te altera, tanquã habentia necessariũ ordinẽ inter se, &
ad vnitatem: vt patet inducendo in omnibus speciebus
numerorum. Denarius & quaternarius non æqualiter di-
stant ab vnitatem: sed quaternarius mediante ternario: nec
potest virtute diuina fieri species numeri, quæ æqualiter
cum ternario distet ab vnitatem, sed necessario plus vel mi-
nus, incidẽdo in ordinẽ specierum numeri: ergo similiter
est in speciebus rerũ, quod non sunt plures species, nec esse
possunt quacunque virtute, æquæ distantes a primo, & non
habentes inter se ordinẽ: sed necessario ordinantur inter
se, secundum gradum naturæ. Istud autẽ magis patebit infra
dist. 4. Sic ergo patet minor: sequitur conclusio.

q. 3. b. vius.
Secundo patet idem, ex operatione specierũ secundum
perfectionem maiorẽ & minorẽ sic. Illud nõ est deus, quo
est dare aliquid perfectius, quia nomine Dei intelligimus
illud, quod est perfectissimũ: sed vbi cunq; sunt duo, quæ
specie differunt, vnũ est altero perfectius (quia impossi-
bile est duas species esse in eodẽ gradu perfectionis, vt iã
dictum est.) ergo illud alterum non potest esse Deus.

idẽ d. 26.
q. 3. b. vius.
7. SECVNDVM patet scilicet quod non possunt esse
plures Dii solo numero differentes. Et hoc sic: Omnis na-
tura, quæ est non solũ ab alio plurificabilis, sed etiã de se
plurificata, non est vna secundum speciem: sed natura diuina
non est ab alio plurificabilis effectiue, cũ non habeat cau-
sam agentẽ priorẽ se. Et ideo si sit in pluribus, est in eis de
se & ex se plurificata: ergo talis natura non est vna secun-
dum speciem in illis pluribus. Et ita nõ differunt solo nu-
mero. Minor est manifesta: sed maior probatur. In hoc
enim distinguitur natura speciei, & natura generis, quia
natura speciei potest tota saluari in vnico indiuiduo, ge-
nus autẽ non. Et hoc est, quia genus importat pluralitatẽ
naturarum, quæ in vno indiuiduo esse nõ potest. Natura
enim generis est de se plures: propter quod dicitur. 7. Phy.
quod æquiuocationes latent in generibus: sed natura spe-
ciei de se non est plures, cũ possit saluari in vnico sup-
posito. Est tamen in aliquibus plurificabilis per actionem
agentis iterabilem, vt patebit in 2. lib. dist. 3.

cap. 4.
q. 3.
8. Item omnis natura, quæ est plurificabilis in multa so-
lo numero differẽtia, quantum est de se, potest multiplicari
in plura, sicut in duo vel tria, imò in infinita, saltẽ successi-
uẽ, (sicut experientia docet de omnibus multiplicabilibus
in numeris secundum eandẽ speciem.) Si ergo natura diui-
na esset multiplicabilis secundum numerum, ita vt essent
plures Dii sub eadem specie solo numero differentes: se-

queretur, quod possent esse non solũ duo Dii, sed quodcunq;
Et quia quicquid est possibile in natura diuina, totũ est in
ea necessariò, quia ipsa est necesse esse: ideo sequeretur, quod
essent Dii infiniti, non solũ potentia, sed in actu: quia in
ea nihil est possibile, quod non sit in actu. Hoc autem est
impossibile: ergo & illud, ex quo sequitur scilicet, quod
natura diuina sit plurificabilis in multa solo numero diffe-
rentia. Sic ergo patet, quod non possunt esse dii specie
differentes, aut solo numero, nullo ergo modo.

9. Ad primum argumentum, cum dicitur, quod magis
& minus tale dicuntur, &c. dicendum est, quod hæc habet
solũ veritatem in effectibus positiuis, non autẽ in priua-
tiuis. Cuius ratio est, quia vnũquodq; reducitur in cau-
sam suam, sicut ab ea procedit. Effectus autẽ positiuus ha-
bet causam positiuam, & positiuẽ influentem: & ideo po-
sitiuẽ reducuntur in eam. Et propter hoc, vbi est magis &
minus positiuẽ dictum, oportet dare aliquid summe tale.
Priuatia autẽ non habent causam positiuam, & positiuẽ
influentem, sed magis deficientẽ, & ideo non reducuntur
in causam positiuẽ influentẽ, ita vt sit aliquid summe pri-
uatiuum, quod sua influentia causet alia priuatia. Sed re-
ducuntur in causam positiuam, non a qua fiunt per se, sed
quæ potuit deficere, & deficit. Et ideo malum cum dicat
priuationem, non arguit, esse aliquid summe malũ, a quo
causetur, sed tantum arguit, esse bonum, quod posuit plus
vel minus deficere.

10. Ad secundum, cum dicitur, quod illud quod est perfe-
ctionis in creaturis, debet Deo attribui, dicendũ, quod ve-
rum est, sed intelligendũ est, quod naturam nõ reperiri in plu-
ribus suppositis, est perfectionis: plurificari autẽ in eis, est
imperfectionis. Primum enim arguit illimitationẽ: secun-
dum autem arguit limitationẽ. Et similiter arguit imper-
fectionem & limitationem, habere ex alio entitatem, vt
argutum fuit in positione: tollamus ergo, quod est imper-
fectionis, scilicet naturam plurificari, & remanet id, quod
est perfectionis, scilicet naturam inueniri in pluribus sup-
positis, & hoc attribuendũ est diuinis, & verẽ attribuitur.

QVÆSTIO SECVNDA.

Verum attributa diuina aliquo modo
differant ex natura rei.

Scot. d. 8. q. 3. Nymphus. 12. Metaph. q. 13. Henr. Quodl.
5. q. 1. & Quodl. 15. q. 1. vide Quodl. 7. q. 1.

Circa distinctionem attributorum quæruntur duo.

Primum est, vtrum attributa diuina differant aliquo
modo ex natura rei, circumscrip̃ta omni operatione intel-
lectus. Secundum est, vtrum aliquis intellectus creatus,
vel increatus possit concipere distinctionẽ attributorum
diuinorum absq; omni comparatione ad creaturas.

1. Ad primum sic proceditur: & arguitur, quod attributa
differunt in Deo ex natura rei, circumscrip̃ta omni opera-
tione intellectus. Primo sic: iustitia & sapiẽtia in Deo, autẽ
signant ens rationis, aut ens reale, aut aggregatum ex am-
bobus. Non ens rationis tantum: quia tale cum sit ens di-
minutum, non dicit aliquam perfectionem simpliciter,
quemadmodũ iustitia, & sapiẽtia. Nec dicit aggregatũ ex
ambobus: quia tunc cõceptus iustitiæ nõ esset vnus, quod
est falsum: ergo dicunt ens reale. Si ergo nulla est differen-
tia inter ista ex parte rei, sequitur quod sapiẽtia & iustitia ha-
bent penitus idem signatum formale, & sic erunt synony-
ma, hoc autem est falsum, ergo necesse est, quod differant
aliquo modo ex natura rei.

2. Item, Deus cognoscit ista attributa distinctẽ cogni-
tione intuitiua: sed illud quod conuenit rebus secundum
rationem intelligendi tantum, non cognoscitur cogni-
tione intuitiua: ergo distinctio istorum non est secundum
rationem intelligendi tantum. Probatur maior: quia ad
cognitionem Dei beatificam pertinet ista cognoscere dis-
tinctẽ: sed cognitio Dei beatifica est intuitiua, quia cõ-
gnitio intuitiua est perfectior omni alia cognitione: co-
gnitio autem beatifica debet esse perfectissima: ergo, &c.
Probatur minor, quia illud quod conuenit rei secundum
rationem intelligendi tantum, non conuenit ei in existi-
tia sua reali: sed cognitio intuitiua non terminatur nisi
ad existens, vt existens in rerum natura: ergo, &c.

3. Item, Deus realiter intelligit, seu cognoscit mala fieri:
C sed

sed nō vult mala fieri: ergo intelligere, & velle in Deo nō sunt penitus idem ex natura rei: ergo aliquo modo differunt ex natura rei. & idem videtur de aliis attributis.

4 IN CONTRARIUM arguitur: quia quæ differunt ex natura rei, circumscrip̄o omni actū intelligendi, differunt realiter: sed nullus vnquam dixit, quod attributa differant in Deo realiter: ergo non differunt ex natura rei, circumscrip̄o omni actū intelligendi.

5 RESPONSIO. Circa quæstionē istam primō ponitur quædā opinio, quam non credo veram. Et secundō, ponendo oppositū, respōdebitur ad rationes primæ opinionis. Quantum ad primū, dicunt quidam, quod attributa diuina differunt formaliter, & quidditatiuē ex natura rei, ante omnem operationē intellectus. Et ista differentia nō est realis, cum omnia attributa sint vna res simplicissima: nec est secundū rationem tantū, cum præcedat omnē operationem intellectus: sed est media inter vtrāq; & vocatur ab eis differentia formalis. Confirmatur autem hæc opinio quatuor rationibus. Prima talis est: quæ differunt diffinitione, differunt formaliter & quidditatiuē ex natura rei, quia diffinitio indicat quid est res: sed attributa, puta sapientia, bonitas, differunt diffinitione: (si enim diffineretur, alia diffinitio daretur de sapientia, alia de bonitate) ergo differunt formaliter, & quidditatiuē ex natura rei. Secunda talis est: per idem simplex nō potest aliquid conuenire cum alio, & differre ab eodē, nisi sit aliquo modo diuersificatum. Sed brutū per eadē & simplicem animæ essentiam, inquantū est vegetatiua, conuenit cum planta, & inquantū est sensitua, differit ab eadē: ergo vna & eadē essentia animæ aliquo modo diuersificatur per sensituiam & vegetatiuam: sed nō realiter, ergo formaliter. Et exemplificatur de albedine, quæ inquantū color est, conuenit cum nigredine, & inquantū albedo, differit ab eadē. Cum tamen sit vna res simpliciter albedo & color: ergo oportet, quod differant formaliter saltē. Tertia est talis: entitas & bonitas differunt formaliter, licet sint vna res: sed hæc differentia nō est ex parte intellectus, cum formalis ratio obiecti præcedat actum potentie: entitas autem est obiectum intellectus: ergo talis differentia est ex parte rei.

Quarta ratio talis est: illud quod de se est comunicabile, differit ex natura rei ab eo quod de se est incommunicabile: sed essentia diuina est de se comunicabilis, paternitas incommunicabilis: ergo essentia & paternitas differunt ex natura rei, sed non differunt realiter, cum sint vna res, ergo formaliter, & idem videtur de attributis.

6 QVANTVM ad secundum, dicendum est, quod hæc opinio deficit in duobus: vnum est quia ponit differentiam quandam mediam inter differentiam realem, & differentiam rationis. Aliud est, quod pertinet ad principale propositum, quia dicunt attributa differre ex natura rei, circumscrip̄ta omni operatione intellectus. Primum patet dupliciter: primo quia vnū & multiplicata, idem & differens, sunt passionēs entis sed nullum ens est, nec esse potest, nisi ens rationis quod habet esse per operationem intellectus, vel ens reale, quod nō habet esse per solā operationem animæ: ergo nec esse potest identitas, vel differentia, nisi realis, vel secundū rationem. Secundō, quia quicquid conuenit rei secundū se, & ex eius natura, circumscrip̄ta omni operatione intellectus, est verē reale. Si ergo in eadem re simplici puta diuina vel alia, inuenitur aliqua differentia ex natura rei, circumscrip̄ta omni operatione intellectus, oportet quod illa sit realis: quod ipsi negant de attributis: ergo in nulla eadem re simplici potest ex natura rei aliqua differentia inueniri inter absolute. Secundum patet dupliciter: primō, quia diffinitio indicat quid est res: ergo quæ differunt diffinitione, differunt re. Sed attributa diuina secundū illos differunt diffinitione: ergo differunt re: quod est impossibile. Secundo, quia nihil plus est modus in albe line ex natura rei, quam si non esset, vel si non posset esse alius color. Sed si nō posset esse alius color, albedo & color non differrent formaliter ex natura rei: ergo nec modus.

7 Ad rationes alterius opinionis respondendum est: ad primam dicendum, quod si diffineretur bonitas, & sapientia in comuni, alia daretur diffinitio de bonitate, alia de sapientia: pro eo quod sub vtrāq; continentur aliqua, quæ

differunt realiter. Sed si non esset bonitas aut sapientia, nisi in Deo, & diffineretur, eadem esset diffinitio vtriusq;: & idem est, si diffinerentur nunc, prout fuit vnū in Deo, quia idem est quid vtriusque.

8 Ad secundam dicendum est, quod loquendo de conuenientia, & differentia reali, minor est falsa, quia essentia animæ bruti, inquantum est sensitua, & inquantum est vegetatiua (excludendo potentias partis sensitivæ & vegetativæ, quæ realiter inter se differunt) æqualiter conuenit & differit ab anima plantæ. Dicimus tamen, quod anima bruti conuenit cum anima plantæ, inquantum est vegetatiua: & differit ab ea, inquantum est sensitua, tam ex parte rei, quam secundū rationem considerandi. Ex parte rei propter potentias: quia potentia vegetatiua bruti plus conuenit cum potentia plantæ, quæ simpliciter sunt vegetatiua, quam sensitua potentie eiusdem bruti, quia nulli sensitivæ sunt in planta: secundū verō rationem considerandi, quia ex eo quod videmus potentias vegetatiuas animæ bruti plus conuenire secundū rem cum potentia plantæ, quam conueniant sensitivæ, concipimus, quod anima bruti simplex & eadem (cuius sunt ambæ potentie) conueniat cum anima plantæ, inquantum est vegetatiua, & non inquantum est sensitua: & tamen, quantum est præcisè ex parte essentia animæ plantæ, excludendo quodcunq; aliud, & loquendo de re æqualiter, differunt anima bruti, inquantum vegetatiua, & inquantum sensitua, ab anima plantæ: quia in essentia animæ bruti nullo modo differunt ex parte rei vegetatiuum, & sensitiuum.

9 Ad tertiam dicendum, quod entitas & bonitas in eodem differunt solum secundū rationem, & non ex natura rei absolute. Et cū dicitur, quod formalis ratio obiecti præsupponitur actui potentie, concedatur: & ideo bene sequitur, quod entitas & bonitas sunt in rebus ante omnem operationem intellectus, sed in differentia omnia non ex natura rei. Differunt autē per intellectum, hoc modo: intellectus enim apprehendens entitatem alicuius rei, & videns quod est alteri conueniens, alteri verō disconueniens, ponit differentiam rationis inter entitatem rei, & eius bonitatem, siue conuenientiam: quia res est ens per comparationem ad omnem aliam rem, sed non est conueniens, vel bona, per comparationē ad omnem aliam rem, sed ad aliquam rem tantū: sicut calor in gradu tali, est bonus, & conueniens igni, non tamen manui. Est tamen ens respectu cuiuslibet, & tota causa est, quia denominatio boni sumitur ex pluribus tanquam respectiua.

10 Ad quartam dicendum, quod nō est simile de attributis absolute inter se, & de essentia respectu paternitatis, vel cuiusq; alterius relationis, quia relatio & essentia differunt in diuinis aliquo modo ex natura rei, vt patebit inferius.

11 Ad rationes principales respondendum est, quod sapientia & iustitia non significant ens rationis, nec ens conueniens ex ente reali, & ente rationis: sed significant tantū ens reale: & illud, quantum sit penitus idem in Deo, non tamē in creaturis: imō in eis aliud realiter est sapientia, & aliud iustitia, propter quod iustitia, & sapientia, prout sumuntur absolute, non est idem significatum formale, nec per consequens sunt nomina synonyma, cuiusq; applicentur: quia non propter hoc mutant significatum suum formale, quod est commune his, quæ sunt idem, & quæ differunt: & prius quo ad impositionem, respicit ea quæ differunt, quam ea quæ sunt idem: quia impositiones nominum conueniunt Deo & creaturis, fuerunt acceptæ ex his, quæ conueniunt creaturis: quæ sunt nobis prius nota. Si autem plura nomina imponerentur ad significandum præcisè perfectiones absolute, quæ sunt in Deo, & ex ipsis immediate sumeretur illorum nominum impositio, illa essent synonyma: sed non est sic in proposito.

12 Ad secundam rationem dicendum, quod accipiendo cognitionem intuitiuam pro cognitione tendente immediate in rem presentem, secundum eius actuale existentiam, sic Deus suam iustitiā, & suam bonitatem (quæ sunt realiter id quod ipse) cognoscit intuitiue, sed non diffinitionem eorum: quia non conuenit eis secundū esse reale existentiæ, sed solum secundū rationem. Et cū probatur, quod

Infr. a. 2. dist. 3.

De beat. infr. d. 34. q. 1.

Tota. q. 3. art. 6.

quod ino, quia ad cognitionem beatificam, quae est intuitiva, pertinet ista cognoscere distincte, seu distinctionem istorum, dicendum est, quod cognitio Dei beatifica est omnium, non solum illorum respectu, quorum dicitur intuitiva, ut est sua essentia, sed omnium creaturarum, entium etiam possibilium, & omnium rationum, quae circa ipsum & creaturas considerari possunt, respectu quorum non dicitur villo modo intuitiva: nec omnem cognitionem beatificam esse intuitivam respectu omnium, nisi respectu principalis obiecti. Et cum dicitur ulterius, quod cognitio intuitiva est nobilior abstractiva & ob hoc omnem cognitionem beatificam, tanquam nobilissimam, esse intuitivam: dicendum, quod cognitio intuitiva est nobilior, quam abstractiva, excludendo intuitivam: sed cognitio, quae utramque includit, est nobilior, quam altera earum, quaecumque sit illa: sicut cognitio Dei est nobilior, quam cognitio creaturae praecise: sed cognitio Dei & creaturae simul est nobilior, quam sola cognitio Dei, ceteris paribus. Cognitio autem beatifica Dei omnia praedicta includit, & ideo est perfectissima.

13 Ad tertiam rationem dicendam, quod ex eo, quod Deus cognoscit mala fieri & non vult mala fieri, non potest concludi, quod cognoscere, & velle, in Deo differunt ex natura rei: quia licet intelligere, & velle, & omnia absoluta, in divinis importent eandem rem penitus indifferentem ex natura rei, & ob hoc verificentur de se inveniunt in praedicatione dicente, hoc est hoc, quia intelligere Dei, est suum velle: & e converso. & idem est de omnibus absolutis. Tamen quaedam nomina importat illam rem per modum actus nullo modo tendentis in aliud, sicut esse: quaedam vero per modum actus tendentis vel connotantis aliud, sicut intelligere, & velle, quae secundum rationem tendunt in cognitionem, & volitum quod potest esse aliud a Deo: quia Deus non solum cognoscit & vult se, sed etiam alia a se. Et ob hoc esse non competit Deo sub illa connotatione, sub qua competit ei intelligere & velle. Non enim est verum dicere, quod Deus sit aliud a se, sicut intelligit & vult alia a se. Et eodem modo, quia omnis actus requirit in obiecto in quo tendit, determinatam rationem: ideo nomen importans actum divinum, ut tendentem in obiectum, non verificatur, nisi in illo obiecto inveniatur ratio correspondens illi actui, ut importatur per tale nomen. Et quia perfectio divina, ut importatur per tale nomen: quod est velle, requirit in obiecto volito rationem boni, quam non requirit necessario eadem perfectio, ut importatur per hoc nomen quod est intelligere, non quidem propter aliquam differentiam, quae fit inter ista ex parte rei, sed quia unumquodque praedictorum nominum importat perfectionem divinam secundum quod continet praecise illum actum, qui in creaturis importatur per idem nomen: idcirco verificamus hanc, Deus agnoscit mala fieri, & non hanc, Deus vult mala fieri: quia in intelligere Dei, & suum velle, nullo modo differant ex natura rei, ut dictum est, sed solum secundum rationem, quo supposito procedit sequens quaestio.

QUAESTIO SECUNDA.

Verum aliquis intellectus possit concipere distinctionem attributorum sine aliqua comparatione ad creaturas.

Tho. Opus. 9. q. 4. 1. et 2. Proderis videre. q. 13. 1. par. 1. de potentia. q. 7. 5. 6. c.

Ad secundum sic proceditur. Et arguitur, quod intellectus possit concipere distinctionem attributorum divinum, secundum rationem, absque aliqua comparatione dei ad creaturas: quia sicut ea, quae sunt realiter diversa, se habent ad veritatem rationis, ita ea quae sunt realiter idem, se habent ad diversitatem rationis. Sed ea, quae sunt realiter diversa, ut Sortes, & Plato, concipi possunt ut unum, secundum rationem speciei, absque aliqua comparatione ad aliquid unum secundum rem: ergo ea, quae sunt unum secundum rem, sicut attributa divina, possunt concipi ut diversa secundum rationem absque comparatione ad ea quae sunt diversa secundum rem, quo modo attributa differunt in creaturis relatiuis. Item in relatiuis identitatibus aliquid unum secundum rem accipitur, ut plura secundum rationem: quia omnis relatio requirit duo extrema: sed haec acceptio non videtur esse per comparationem

ad aliqua differentia secundum rem: ergo non oportet differentiam attributorum divinum secundum rationem accipi per comparationem ad aliqua differentia secundum rem: sed pro alio non negatur, quin possit accipi absque comparatione ad creaturas: ergo, &c.

3 Item Deitas & paternitas differunt in divinis secundum rationem: sed non est per comparationem aliquam ad creaturas: ergo, &c.

4 Item circumscripta omni habitudine Dei ad creaturas, adhuc differunt in Deo secundum rationem intelligere & intellectum: ergo & alia attributa. Consequenter patet per simile. Probatio antecedentis: quia stante hypothese, Pater respicit Filium, & Spiritum sanctum, ut obiectum intellectum, & volitum: & non respicit, ut intelligere, & velle, quibus formaliter velit, vel intelligat: quia secundum Augustinum haec est falsa, Pater est sapiens Filio: & tamen haec est vera, Pater est sapiens sapientia essentiali, vel per suum intelligere, seu per sapere: & sic ut videtur, intelligere, & esse intellectum, differunt ratione in divinis, sine habitudine ad extra. Et idem iudicium videtur de aliis attributis.

5 CONTRA, sicut se habet ens rationis ad ens reale, ita pluralitas ad pluralitatem, sed omne ens rationis accipitur ab aliquo ente reali: ergo pluralitas rationis habet ortum a pluralitate reali: sed illa pluralitas rationis non potest accipi a pluralitate reali in essentia divina: ergo, &c.

6 RESPONSIO. Circa quaestionem istam videntur da sunt tria: primum est, quid sit attributum. Secundum est, quid sit ratio, & quid differre ratione. Tertium est, inquirere de principali proposito. Quantum ad primum, sciendum, quod attributum potest sumi dupliciter: uno modo large, prout attributum dicitur aliquid alicui tributum, sicut attribuitur calorem igni, & candorem nivis, & sic omnia quae conveniunt Deo per modum cuiusdam denominationis, dicuntur attributa, sicut esse infinitum, esse immensum, & sic de aliis. Haec enim, licet sint id ipsum, quod essentia divina, tamen secundum rationem videntur quaedam esse addita, quia denominatione dicuntur: denominatione autem ut plurimum fit a forma accidentali. Et ideo dicitur possunt attributa largo modo, quasi aliqua alii tributa.

7 Alio modo dicitur attributum stricte & proprie, per se factio communis Deo & creaturae, saltem communitate eiusdem analogiae, quam intellectus noster considerans in creaturis, & ratiocinans quod nihil est in creaturis ad perfectionem pertinens, quin eminentius sit in Deo, ea Deo attribuit: sicut sunt sapientia, bonitas, & potentia, & sic de quibusdam aliis: & sic attributum dicitur, aliquid alii ex alio tributum.

8 Quales autem sint istae perfectiones, considerandum est, quod eorum, quae sunt in Deo & in creaturis, quaedam respondent sibi per oppositionem: ut infinitum in Deo, & finitum in creaturis. Quaedam secundum causalitatem, ut creator, & creatura. Quaedam secundum analogiam, & proportionem: ut sapientia in Deo, & in creaturis. Et idem est de bonitate, & iustitia, & cõsimilibus. Et illa quae sunt primae conditionis, & secundae, non dicuntur proprie attributa, vel saltem non faciunt difficultatem, ut patebit in quaestione, sed solum illa, quae sunt tertii modi, in quibus deus & creatura conveniunt. Haec autem sunt, quae in sua ratione imperfectionem non includunt, nec eam ex sua ratione excludunt. Nam si in sua ratione imperfectionem includerent, non possent Deo convenire. Et rursus, si eam excluderent non convenirent creaturis, in quibus semper est adiuncta imperfectio perfectioni. Patet ergo primum, scilicet quid sit attributum.

9 QVANTVM ad secundum, notandum est, quod ratio uno modo dicitur definitio: unde. 4. Metaphy. dicitur, quod definitio est ratio, quam significat nomen. Et differre ratione, est differre definitione: & quae sic differunt ratione, differunt etiam re: quia definitio est ratio indicans quid est res. Secundo modo dicuntur aliqua differre ratione, propter solam negationem intellectus apprehendentis id, quod est unum realiter, sub pluribus modis, vel habitudinibus: sicut eandem columnam dicimus nunc dextram, nunc sinistram. Et sic ratio non est aliud, quam